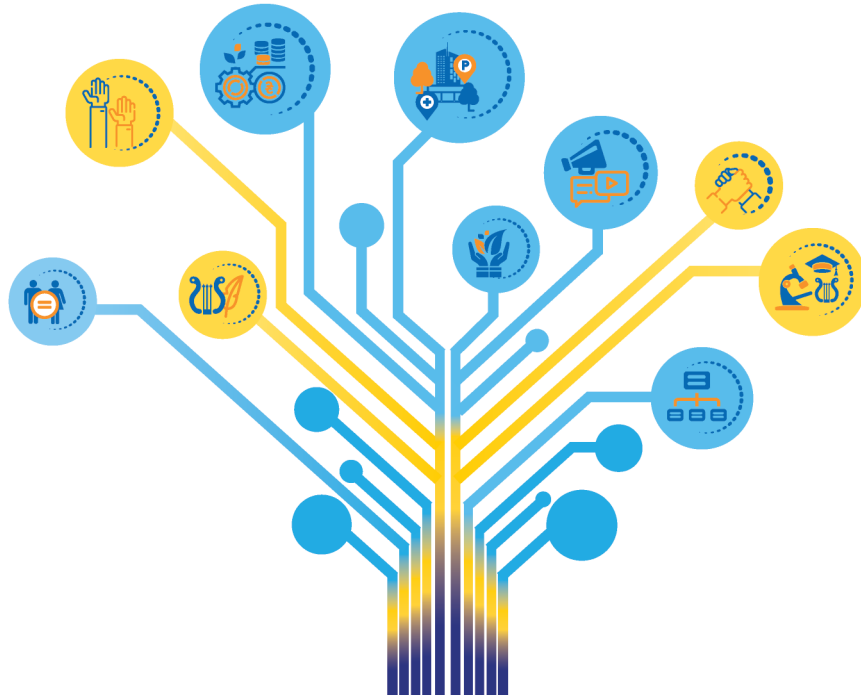

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ВІД СЕЛА ДО БРЮССЕЛЯ: ЩО МОЖЕ ЗРОБИТИ ГРОМАДА ДЛЯ УСПІШНОЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Ця публікація підготовлена Центром «Нова Європа» в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні. Зміст публікації є винятковою відповідальністю Центру «Нова Європа» та його партнерів і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).

Тетяна Левонюк

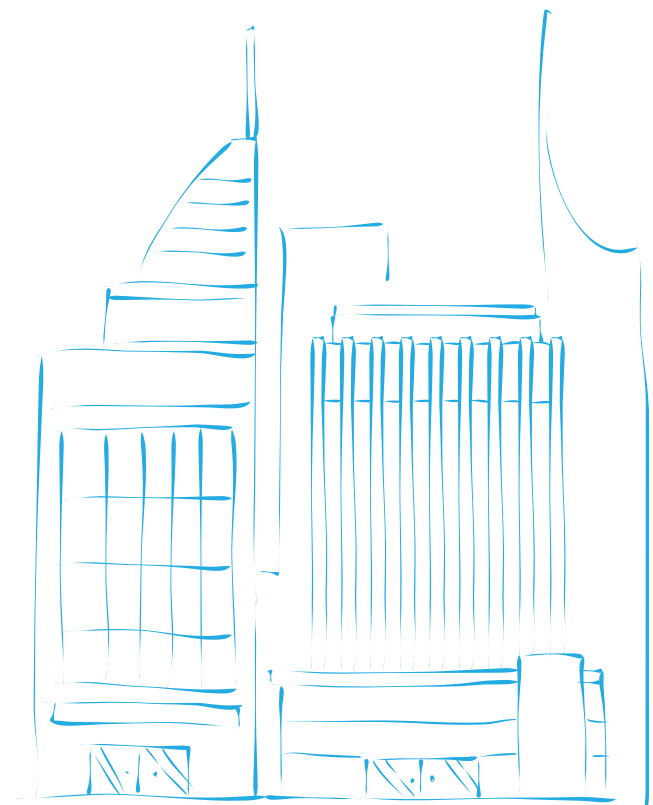
ВІД СЕЛА ДО БРЮССЕЛЯ:

ЩО МОЖЕ ЗРОБИТИ
ГРОМАДА ДЛЯ УСПІШНОЇ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Українці переважно підтримують європейську інтеграцію, але досить стабільним вже тривалий час залишається і показник тих, хто виступає проти членства країни в Європейському Союзі. Так, останні опитування показують, що половина українців підтримує курс на ЄС, але інша половина або не визначилася із зовнішньополітичними симпатіями, або ж підтримує долучення до об'єднань, де центральну роль відіграє Росія¹. Із чим пов'язана така байдужість чи навіть ворожість до стратегічного курсу держави? Звичайно, значна частина українців розчарована слабкими успіхами країни в реформуванні, що впливає на сприйняття і зовнішньополітичних пріоритетів. Дається взнаки і відсутність особистого прямого контакту з ЄС (не було поїздок в країни-члени ЄС, немає знайомих із цих країн), вплив російської пропаганди тощо. Проте чимало українців досі просто не розуміють суті євроінтеграції. Для багатьох громадян євроінтеграція уявляється як надто абстрактне явище, більше пов'язане із зусиллями Кабінету Міністрів, МЗС чи Офісу Президента. І мало хто замислюється, що місцева влада так само могла би долучитися до євроінтеграційних процесів. Можливо, тоді і євроінтеграція була би більш зрозумілою, відчутною і близькою.

Для багатьох громадян євроінтеграція уявляється як надто абстрактне явище, більше пов'язане із зусиллями Кабінету Міністрів, МЗС чи Офісу Президента. І мало хто замислюється, що місцева влада так само могла би долучитися до євроінтеграційних процесів.

Упродовж останніх років Центр «Нова Європа» організував серію масштабних обговорень євроінтеграції в обласних центрах, провів десятки інтерв'ю з місцевими політиками, науковцями, журналістами, громадськими діячами. Найбільш масштабним прикладом наших зусиль виміряти євроінтеграцію в регіонах стала підготовка унікального рейтингу «Євромапа України» (наразі було підготовлено вже два рейтинги). На основі цих напрацювань разом із нашими партнерами в регіонах «Нова Європа» підготувала низку рекомендацій, які можуть стати в пригоді представникам органів місцевої влади – усім тим, хто б хотів зробити Україну ближчою до ЄС, а ЄС зрозумілішим для всіх українців. Ми усвідомлюємо, що цей перелік рекомендацій не є вичерпним; кожен із регіонів має власні особливості (сильні і слабкі сторони), а відтак і підходи можуть відрізнятися. Утім, якщо ці поради приведуть Україну до стандартів Європейського Союзу бодай на один день швидше, то ми вважатимемо свої зусилля немарними.

¹ Суспільно-політичні орієнтації населення України: жовтень 2020 року.
<https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=979&page=3>

СПІЛКУВАННЯ З ДОНОРАМИ ТА ІНВЕСТИЦІЇ:

● Євроінтеграція і нові робочі місця.

Економічний добробут – топ-показник того, що європейська інтеграція відбувається в Україні для понад 40% респондентів за даними опитування, проведеного на замовлення Центру «Нова Європа» 06-19 листопада 2020 року². Крім того, майже 30% українців обрали цим показником «появу нових робочих місць». Ми розуміємо, що прихід інвестицій та покращення економічної ситуації в регіонах залежить від багатьох чинників, а не тільки зусиль місцевих органів влади. Поза тим, важливий фактор позитивних економічних змін – Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі – не гарантує остаточного успіху, а тільки створює сприятливі передумови. Решта залежить від дій як центральної, так і місцевої влади України. І тут місцева влада є незамінною – вони можуть допомогти іноземним інвесторам за допомогою різних стимулів та підготовчої роботи.

На сьогодні євроінтеграція надає можливості та інструменти, які можуть сприяти появі нових робочих місць.

На сьогодні євроінтеграція надає можливості та інструменти, які можуть сприяти появі нових робочих місць. Зокрема, прийняті на рівні областей програми розвитку малого та середнього підприємництва у майбутньому

повернуться як «дивіденди» (збільшення доходів від місцевих податків, нові робочі місця і, як наслідок, вища задоволеність місцевого населення). Крім того, в останні роки завдяки інфраструктурним проєктам, які реалізує Європейський інвестиційний банк та Європейський банк реконструкції та розвитку на території України, нові робочі місця з'являються у сфері будівництва. В свою чергу працівники, які отримують ці робочі місця, витрачають кошти у сфері послуг, що сприяє загальному економічному зростанню.

● Підтримка малого та середнього бізнесу (МСБ).

Роз'яснювальні заходи щодо виходу на ринки ЄС, сертифікації, умов кредитування тощо для представників малого та середнього бізнесу мають продовжуватися. Крім того, варто сприяти організації бізнес-візитів місцевих підприємців до країн-членів ЄС, що дозволить їм на практиці ознайомитися із досвідом європейських колег. Останні також мають цікаві кейси жіночого та соціального підприємництва. Насамкінець такі візити дають можливість європейському бізнесу познайомитися з інвестиційним потенціалом українських регіонів. Під час пандемії візити можна організувати онлайн, а також додати формат європейських бізнес-сніданків, де місцеві підприємці зможуть познайомитися та поспілкуватися із колегами з країн ЄС (хоча, звісно, живого спілкування онлайн-комунікація не замінить).

Варто відзначити, що в 15 регіонах України працюють [центри інформаційної підтримки бізнесу](#) в рамках ініціативи EU4Business, покликані допомогти малому та середньому

² Дипломатія – 2021: Очікування українського суспільства. <http://neweurope.org.ua/analytics/dyplomatiya-2021-ochikuvannya-ukrainskogo-suspilstva/>

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ КАНАЛІВ КОМУНІКАЦІЇ:

бізнесу стати більш успішним. Регіони, які знають, як працювати з такою допомогою ЄС і готові докладати зусиль, з часом стануть більш успішними.

- **Акцент на проєктах розвитку.** Місцеві органи влади почасти ухвалюють стратегічні документи лише на виконання вимог законодавства та співпраці із донорськими організаціями. Крім того, вони прагнуть догодити виборцям, тому орієнтуються на проєкти з високою видимістю як-от ремонт шкіл, будинків культури тощо. Важливим є ухвалення місцевих стратегій розвитку і орієнтація на проєкти із довготривалим ефектом.
- **Не донорами єдиними.** Ініціативність впливає на успіхи громади. У донорських організаціях наголошують, аби місцева влада не поклала всі свої сподівання винятково на зовнішню допомогу. Донорські програми носять тимчасовий характер, сприяють отриманню певних навичок з управління та стратегування. Відповідно, громади мають виявляти більше активності із залучення інвестицій, не пов'язаних із зовнішніми донорськими коштами; створювати сприятливі умови для стартапів і розвитку локальних бізнес-можливостей.

- **День Європи, але не тільки.** Дні Європи залишаються головним і інколи чи не єдиним масштабним заходом, присвяченим євроінтеграції, який організують в регіонах. Варто проводити більш сфокусовані інформаційні кампанії, присвячені місцевим історіям успіху, пов'язаним з євроінтеграцією, протягом року. Приміром, надихаючі історії підприємців, молоді, яка повернулася з країн-членів ЄС і відкрила власний бізнес чи реалізує соціальні ініціативи. Для такої комунікації також підійдуть зміни у житті громадян (як-от відкритість влади, доступні послуги, енергоефективність). Більше того, варто активніше долучатися до таких ініціатив ЄС, як Європейський тиждень регіонів та міст, тиждень сталої енергії, тиждень мобільності тощо. Останнє приверне увагу українців до проблем, які порушуються цими ініціативами, та сприятиме промоції євроінтеграції.
- **Більш активне залучення до урядових інформаційних кампаній.** Місцевим органам влади варто активніше промотувати такі кампанії в соціальних мережах, локальних медіа та на своїх веб-сайтах. Наприклад, інформаційна кампанія [EUkraina](#), яка розпочалася за ініціативи Віцепрем'єрки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України та за підтримки Представництва ЄС в Україні, спрямована на те, щоб простими словами розповісти, як європейські цінності проявляються в щоденному житті українців.
- **Розширення каналів комунікації євроінтеграції.** На сьогодні соціальні мережі, YouTube-канали є найбільш наближеними до широкого кола потенційних споживачів

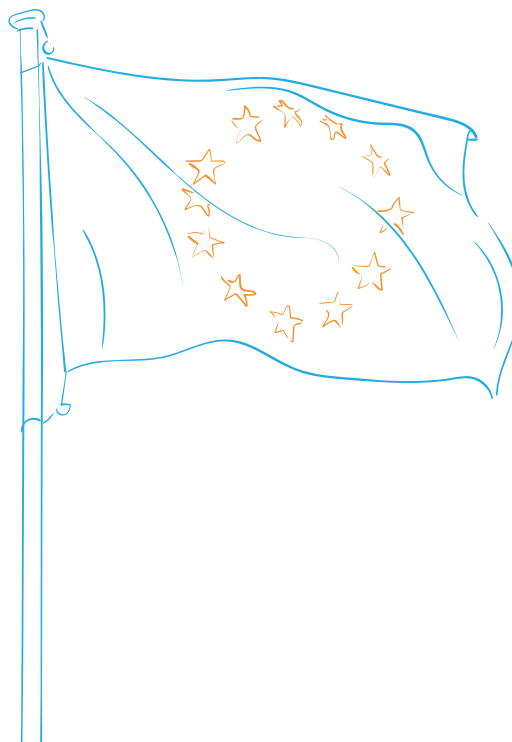
що може зробити громада для успішної євроінтеграції

позитивної інформації про євроінтеграцію, тому мають частіше використовуватися. Приміром, сторінки місцевих політиків або ж окремих управлінь/департаментів місцевих органів влади в соціальних мережах є більш дієвим каналом комунікації євроінтеграції, ніж веб-сайти органів влади. Більше того, відео-контент, подкасти, пости в Facebook та Instagram стають дедалі актуальнішим форматом подачі інформації на тлі пандемії коронавірусу.

- **Маркування співпраці з ЄС.** На локальному рівні бракує візуального маркування проєктів, реалізованих за підтримки ЄС, – відтак часто мешканці не знають про допомогу ЄС навіть у таких масштабних проєктах як побудова метрополітену або сприймають ці покращення як здобутки окремих політиків. Для поширення інформації варто комунікувати подібні проєкти на рівні областей, а не лише у містах чи районах, де певні об'єкти були побудовані або реконструйовані.
- **Підвищення рівня життя vs. членство в ЄС.** Євроінтеграція спрямована на дуже практичні речі, які покращують щоденне життя українців. Приміром, послуги, які можна отримати онлайн, без черг через додаток Дія або дороги, відремонтовані відповідно до європейських стандартів, – це лише деякі зі змін, які відбуваються завдяки підтримці ЄС. Тому варто наголошувати саме на подібних змінах у повсякденному житті українців, а не формальному членстві в ЄС під час комунікації євроінтеграції. Зміни в якості життя матимуть ширшу підтримку серед мешканців регіонів, незалежно від їх зовнішньополітичних поглядів.

Зміни в якості життя матимуть ширшу підтримку серед мешканців регіонів, незалежно від їх зовнішньополітичних поглядів.

- **Залучення представників громадянського суспільства.** Співпраця із представниками громадянського суспільства, які мають напрацювання у багатьох сферах діяльності, сприятиме кращій промоції євроінтеграції в регіонах. Позаяк цей процес стосується всієї країни, тому спільні зусилля забезпечать кращий загальний результат.
- **Співпраця із мережою ЄС.** На регіональному рівні існує ціла мережа євроклубів, інформаційних центрів ЄС, випускників Erasmus+, EU Study Days тощо. Їх також варто активніше залучати до співпраці із місцевими органами влади.

ШИРШЕ ПАРТНЕРСТВО:

- **Розвиток побратимських, партнерських відносин.** Використання такого інструменту, як міста-побратими, міста-партнери, сприяє подоланню стереотипів та формуванню позитивного іміджу України за кордоном, а також надає можливість вивчати кращі практики муніципального менеджменту та місцевого економічного розвитку. Тому варто переглянути та за необхідності оновити наявні угоди, а також забезпечити постійний контакт із партнерами з міст країн-членів ЄС. Насамкінець, для отримання максимальних результатів від такої співпраці одним із ключових елементів має стати формування органом місцевого самоврядування комплексної стратегії розвитку побратимської співпраці.
- **Посилення міжрегіональної співпраці з ЄС.** Міжрегіональна взаємодія дає змогу зосередити увагу на прикладних аспектах співробітництва, результати якого насамперед відчуватимуть мешканці українських регіонів. Водночас пасивність місцевої влади у практичній площині та існування деяких угод лише «на папері» стоять на заваді посиленню такої співпраці. Тому доцільним буде проведення перегляду та оновлення таких угод серед обласних державних адміністрацій. Новий поштовх застарілим домовленостям можуть надати онлайн-зустрічі з обміну ідеями із партнерами з ЄС.
- **Європейські асоціації.** Місцева влада повинна брати активну участь у роботі різних європейських асоціацій та ініціатив, заснованих на регіональному принципі, як-от Дунайська стратегія, Euroregions, Угода мерів, Стратегія ЄС для Карпатського регіону, тощо.
- **Регіональні офіси євроінтеграції.** Ті області, де вже відкрилися офіси євроінтеграції, мають стати одними з лідерів в рамках активізації розвитку побратимських, партнерських відносин міст та міжнародної співпраці між громадами. Ці офіси можуть сприяти формуванню локальних стратегій розвитку побратимської співпраці та запуску програми підтримки розбудови партнерств із громадами з ЄС. В той же час місцеві органи влади мають проявляти ініціативу та промотувати відкриття таких офісів і в інших регіонах України.
- **Промоція освітніх можливостей.** Спільні конференції, присвячені співпраці ЄС та України, залучення європейських науковців, відкриття лабораторій та дослідницьких центрів у закладах вищої освіти, візити груп студентів із країн-членів ЄС, підтримка розвитку молодіжної взаємодії – все це буде сприяти освітній євроінтеграції регіонів України.
- **Акцент на захисті довкілля.** Майже всі реформи, що здійснюються в екологічній сфері, мають регіональну складову. Підтримка місцевих ініціатив із захисту довкілля, особливо в регіонах зі складною екологічною ситуацією, проблема забруднення повітря, утилізації твердих побутових відходів – всі ці кейси широко представлені в країнах ЄС і можуть стати основою для обміну досвідом з європейськими партнерами. Не тільки локальні громадські організації або поодинокі активісти мають відповідати за ці аспекти, але й органи місцевої влади. Більше того, така співпраця стане підґрунтям для залучення нових інвестицій і реалізації додаткових проєктів.

що може зробити громада для успішної євроінтеграції

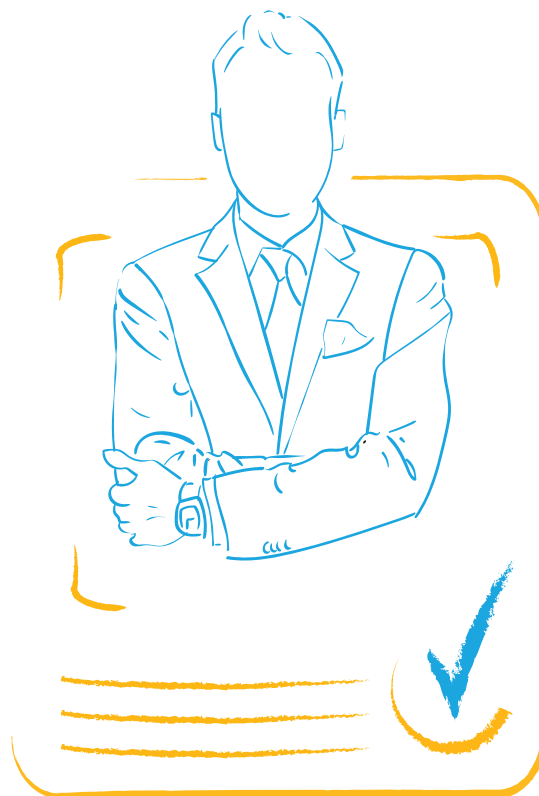

ПРОБЛЕМА КАДРІВ:

- **Зміцнення кадрового потенціалу.** У регіонах надзвичайно важливо мати команду фахівців, які володіють англійською мовою (і не тільки), мають відмінні комунікаційні навички і розуміють, як взаємодіяти із колегами з інших областей та країн-членів ЄС. Одним із ключових елементів також є вміння спілкуватися із зацікавленими сторонами. Тому доцільним є залучення співробітників органів місцевого самоврядування та обласних державних адміністрацій до програм професійного розвитку (курси англійської мови, проєктного менеджменту, курси з комунікації із донорськими структурами тощо).

Для посилення кадрового потенціалу варто також пропонувати робочі місця (з конкурентоспроможною зарплатою) випускникам стипендіальних програм ЄС, які повертаються після навчання в Україну.

- **Проактивність та пошукові можливості.** На локальному рівні необхідно більш активно та на постійній основі користуватися пошуковими ресурсами і аналізувати можливості, які надають донорські організації, посольства країн-членів Європейського Союзу, Представництво ЄС в Україні тощо. Крім того, варто сформувати базу даних із контактами всіх подібних структур та ключовими сферами їх діяльності. Ось лише декілька важливих ресурсів (див. Додаток).

ДОДАТОК:

1. Представництво ЄС в Україні,
https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk
2. Фонд «Східна Європа»,
<https://eef.org.ua>
3. Міжнародний фонд «Відродження»,
<https://www.irf.ua>
4. Німецьке товариство міжнародного співробітництва (GIZ),
<https://www.giz.de/en/worldwide/32413.html>
5. Програма «U-LEAD з Європою»,
<https://donors.decentralization.gov.ua/project/u-lead>
6. Шведське агентство з питань міжнародного співробітництва і розвитку (Sida),
<https://www.sida.se/en/for-partners/partnership-with-sida/how-an-initiative-comes-about>
7. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO,
<https://despro.org.ua/despro/project/>
8. Фондація польсько-української співпраці ПАУСІ, <https://www.pauci.org>
9. EU4Business,
<https://eu4business.org.ua>
10. Міжнародний Вишеградський фонд,
<https://www.visegradfund.org>
11. Програма «Креативна Європа» в Україні,
<https://creativeeurope.in.ua>
12. Horizon Europe,
https://ec.europa.eu/info/horizon-europe_en
13. Національний Еразмус+ офіс в Україні,
<https://erasmusplus.org.ua>
14. Фонд ім. Фрідріха Еберта в Україні,
<http://fes.kiev.ua/n/cms/1/>
15. Фонд Конрада Аденауера,
<https://www.kas.de/en/web/ukraine/home>

ПРО ЦЕНТР «НОВА ЄВРОПА»

Центр «Нова Європа» (ЦНЄ) заснований у 2017 році як незалежний аналітичний центр. Попри новий бренд, він базується на досвіді команди, яка разом працює з 2009 року (раніше в рамках Інституту світової політики). Аналітики Центру «Нова Європа» стали впізнаваними, адже запропонували якісний аналітичний продукт із питань зовнішньої політики України та безпеки в регіоні, поєднавши його з активними та ефективними зусиллями з адвокатування.

Бачення Центру «Нова Європа» максимально наближене до бачення майбутнього Української держави більшістю громадян: Україна повинна бути інтегрованою в Євросоюз і НАТО. Під інтеграцією ми вбачаємо не стільки формалізоване членство, скільки запозичення найкращих стандартів і практик для фактичної належності України до євроатлантичного ціннісного простору.

Докладніше про Центр «Нова Європа»: neweurope.org.ua

Центр «Нова Європа»
Київ

- <http://neweurope.org.ua/>
- info@neweurope.org.ua
- <https://www.facebook.com/NECUkraine/>
- https://twitter.com/NEC_Ukraine